

Krokodil i kök rart reseminne.

Överst: exteriör av Okna säteri. Under: Elisabeth Funch och hennes gäst, Sven-Erik Skawonius. Till höger: japanskt Buddhapostament från 500-talet med 1.000 diminutiva Buddhasulpturer.

Unik teater i Tystberga.

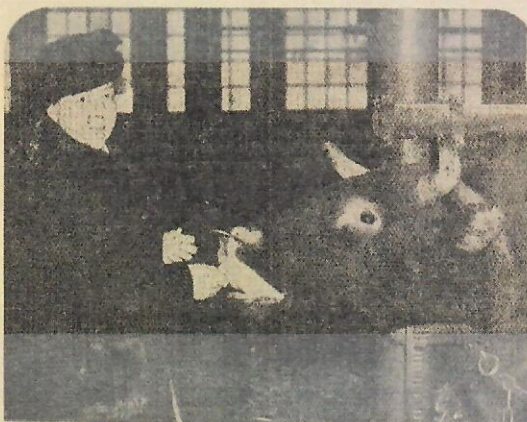
TYSTBERGA, smögen. Den dag skiljeflockarna i detta land börjar finna de flesta bättre tanliljor utmärkade och upmärksade och livet därtill som vant kan man se dem en gång i veckan rekommenderas. Fåstik klarlaga det skildrande svensksvenska ordvärdet, så som det äro i bokstav och linser genom generationer för att då och då slå ut i full blom. Inte bara löst ut i stolta allmoget, den har vi väl alla, utan den ständigt medföres som sätter spår i svensk drott och svensk landskap. Ett exempel? Det är lär: Elisabeth Funch på Okna säteri i Tystberga, som varit japansk gäst, nästan 3.000 meter med ett flygplan, spått ruffat med guldpipare i Alaska, näst en utsläppt krickod i ett skoppäck på Nilen och vid 54 år lider neder en som på en frakttåg till Belgiska Kongo.

Elisabeth Funch flyttar till en tvådag, och där sätter hon en i ett di-lämnat. Det bör ju till ett skrivit att en 70-årsåriga ser ut som 45, men vad skriver man om en 70-årsåriga som verkar som en 30-åring? Man får betagelens henne och lite hemligt agy berättar, det är bästa hemingen. Och medan Elisabeth Funch berättar klänning man den igen gymnastikens med vilken man görde i stötbläddet för sjuan är sedan och klänning till sig "I tempel och théhus" och Jag vet ett land... Någon har kallat Elisabeth Funchs reseminder för "re-sindiga i Japansland". Läskelsen skall för ingen del härledas, men om därmed notera att man i hennes produktion på samma föra volymen fick i sig bra mycket, inte vändande utan att grilla illa, så stämmer det.

Det var sjuan i skidå — och spåren i Elisabeth Funchs läsking är inte mindre tusenårig. Den som har till yrket ett stöcke in ett hägrat havet i svenska berg av alla naturer har sett.

Forti, sista sidan, spalt ett.

Krokodil... (Forts. fr. sid. 1) Ängvält efterträdde svenska som nordjapansk naturgud!

Elisabeth Funch med favorittjuren på Okna.

bra många slott och gårdar där dragningen till det orientalistiska satt spår, och inte alltid så sköna. Det händer att det blir litet grilligt och stillböckigt när man blandar öst och väst på en svensk herrgård, och det händer att de främmande tingen valts med mer basarglädje än konstförstånd. Men om Okna säteri vägar man säga, cross one's heart, att där finns inte en sak som inte är fulländat vackert. Det skulle då möjligen vara en s. k. byst i stora salongen, den klassiske, skäg-gige urgubben med skinnskyrt som drar i väg med ett motsträvigt fruntimmer, men den har den Nisserska familjemorn också döpt till "Herkules fattar leda vid livet".

Offer för familjemorn: "Herkules fattar leda vid livet".

"Gumman blev rätt besvärslig..."

Och den är inte återvändsgränd, den kan man hoppa över. Ty det märkliga är att se hur osökt dessa underbara oastastiska konstverk smälter ihop med svensk herrgårdsmiljö och svenska förvimmelndet. Oknas vita 1600-talsfasad vaktas av två gröna japanska tempelkytor; mellan två höga japanska tempelkytor ser man Ramvikens blygrå havekyt — som Gustav Vasa höll öppen för krigsfartyg, sigg det —, och går man runt gynvån med den gamla klosterträdgården, så finner man att parksidan åt det hållet domineras av en stor och utsökt lin-jeren japansk urna.

Vilket som är dyrgripen nummer ett i och kring detta hus är svårt att avgöra för den som aldrig kommit Japan närmare än en fuskkinno för elva och nittio, men man vågar ändå tro att det är hörnpjäsen inne i biblioteket. Ett postament i urnform till en stor Buddhabild — och från postamentet tittar mot en ett tusen småbuddhor! På håll ser det ut som en regelbunden fjällbe-klädnad på den gyllenbronserade ytan — går man närmare, så ser man att varenda liten Buddha fått sin egen fysionomi att vända mot världen.

hennes barndomshem var Polhem's Stjärnsund. Och det är här som den reglade släktforskningen skulle sätta in. Det är nog inte en slump att den ena generationens kvinnor i 60-års-lidern sätter i väg till de havsländska tropikerna när den andra generationens män gav sig av att gräva pion-järguld i Colombia! Det gjorde onkel Pedro Nisser på sin tid, medan hans hustru passade på att rädda landet från insurgeneter och därför blev döpt till Colombias Jeanne d'Arc. Och en av fru Funchs systrar var gift med Kinaforskaren Gunnar Andersson, och redan farfar krigsrådet kunde inte bärga sig, utan åkte i väg till Rom trenne gånger i en kaross med koppartak. Att Elisabeth Funchs framtid-ne make, chefen för Klostervevken Harald Funch, hade exotiska längre-sor till yrke och tog henne med sig på en första jorden runt-färd — Stock-holm—Stockholm på ett år — kom-mer efter allt detta inte som någon överraskning! Den resan blev "Korta brev från en lång resa". Och på den resa som gav "I tempel och théhus" var det som Elisabeth Funch blev ut-nämnd till japansk gud! Men det be-rättar hon bäst själv.

Gammal dam mycket tung...

— Min man skickades till Sibirien för att underhandla om ett handels-fördrag, och enda vägen dit den gån-gen var via Amerika och Japan. Väl framme i Japan kom vi underfund med att inga damer var välkomna till Sibirien, och jag blev alltså kvar.

Men jag hade ingen anledning att beklaga mig — jag gjorde under-bara upptäcktsresor i det nordliga Japan hos ainofolket, och där blev jag utnämnd till gud. De tyckte väl jag var litet ovanlig, förstås. Vad jag skulle göra? Jo, jag skulle höra deras böner och bifalla dem, men som den försiktiga gud jag var, så började jag med att reda ut att jag naturligtvis bara kunde böhöra för-ständliga och nyttiga böner. Det gjorde för resten delssamma vilket, för en tid efteråt fick jag höra att jag hade blivit avsatt och efterträtt av en ängvält! Den var väl ändå ovanligare.

Fru Funch och Sven-Erik Skawonius vid ett japanskt konstverk i

på stranden av sjukhusets ambulans och en snäll negerchaufför, som undrade om jag ville ligga ihuti eller sitta bredvid honom. Jag satt. På sjuk-huset var det kurröst att se med vilket kurage de blandade speliska och blindtarrar och nervfeberpatienter och malariasjuka i samma salar — so-lan desinficerade så bra, sade läkaren. Men hur det var, var jag inte så glö-dande hägad att ligga där över nat-ten, utan åkte tillbaka till stranden. Färjan hade gått! Den hade lunnit en bra bit ut från stranden. Vi höj-tade, färjan stannade — och vadande mot mig kom en neger så stor som halva det här rummet — Elisabeth Funch gör en gest över Oknas övre hall, och den är inte liten. Han högg tag i mig och bar i väg med mig rätt ut i Nilen! Jag höll fast mig i hans kalufs, det var som att köra händerna i ryggen på en gumse. Efteråt ville jag göra rätt för mig och betala ho-nom, men han ville inte ta emot mina pengar. Jag bad om en förklaring — och jag fick den: "Gammal dam myc-cket tung, vill ha dubbelt pris".

På samma resa hände för resten en annan rar historia. Vi satt och åt om bord när det plötsligt hördes ett fasans skri! Kaptenen blev vit som ett lakn, och vi rusade alla ner till köket. Det var inte mer än två meter i fyrkant, och där kröp en stor krokodil! Den hade helt so-nika kravlat sig över landgängen och ditåt där det luktade mat; men kecken var inte dum — han hade kastat soppkitteln i gapet på den.

Japansk tempelklocka lynchgonggong.

Gonggongen ringer till lunch, men man är på Elisabeth Funchs Okna — det är en japansk tempelklocka som ljuder! Och mitt ibland färaka rädi-sor och svensk värsallad kommer nästa lilla regglint med ett orientalistiskt lugn som gör att man allt bättre förstår det förständiga ainofolket.

— Om jag varit i verklig livsfara

någon gång? Ja, det skulle väl ha varit den gången när jag störtade med ett flyplan. Det var i Tjecko-slovakien; propellern gick av på tre tusen meter. Men det hände ingent-ing. Jag vaknade på en äng med blommor, lårkorna sjöng, och jag trodde att jag var död och i him-len — tills en gumma i folkskoeken omkring bad att få röra vid min klänningssjäl. Den som hade fallit oskadad från himlen måste ha en hemlig kraft.

Det är tyst i Tystbergatrakten nu för tiden. På gård efter gård sitter änkor som gårdsbrukare, på folkpark har man delat upp godsen i herrgård-

dar och fruntimmersgårdar. Men rik-tigt tyst blir det inte där Elisabeth Funch finns. Hon samlar sin släkt omkring sig — för dagen går syster-dottern Gunilla Wettergrens make Sven Erik Skawonius och spankule-var bland japanska tempeldon — och hon har startat en teater! Det är in-gen stor teater, men den är unik — den ger nästan bara uppremiärer. På snlig sin tid gavs i Paris en ärerörig pjäs om den svenske monarken Karl Johan, som ledde till diplomatiska ut-växlingar och litet av varje. Den har haft svenska premiär — på Okna sä-teriteater! Fast Bastiljens stormning fick ske bakom scenen. Beng.